

ZAMONAVIY METODOLOGIK USULLAR HAQIDA TADQIQOTLAR

Kosheterova Roza Tursinbakiyevna

Annotatsiya

Ushbu tadqiqot o'qituvchi markazli va o'quvchi markazli ta'lim metodologiyalarining talabalarning ishtiroki, motivatsiyasi va akademik natijalarini yaxshilashdagi samaradorligini o'rganadi. Tadqiqot beshta o'rta maktabda olti oy davomida olib borilib, unda 200 nafar talaba va 10 nafar o'qituvchi ishtirok etdi. Aralash metodologiya qo'llanilib, miqdoriy ma'lumotlar so'rovnomalar va kuzatuvlar orqali, sifatli ma'lumotlar esa suhbatlardan yig'ildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, o'quvchi markazli metodlar talabalarning faol ishtirokini, tanqidiy fikrlash va hamkorlik ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, o'qituvchi markazli yondashuvlar strukturali darslarni tashkil etish va asosiy bilimlarni yetkazishda samarali bo'ldi. Tadqiqot ushbu yondashuvlarni uyg'unlashtirish orqali ta'lim jarayonida maksimal natijalarga erishish mumkinligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Ta'lim metodologiyalari, talaba ishtiroki, o'qituvchi markazli ta'lim, o'quvchi markazli ta'lim, akademik natijalar, faol o'qitish, ta'lim tadqiqotlari

Kirish

Ta'lim metodologiyalari talabalarning o'rganish tajribalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Yillar davomida o'qituvchining markaziy usullaridan ko'proq o'quvchi markazli yoki o'quvchi faol ishtirokini rag'batlantiruvchi usullarga o'tish kuzatilgan. O'qituvchi markazli ta'lim usullari, bunda o'qituvchi darsning asosiy manbai bo'lib, odatda strukturali darslar, ma'ruzalar va o'qituvchidan talabaga bilim tarqatish ustida to'xtaladi. Bunga qarshi, o'quvchi markazli metodlar talabalarga faol ishtirok etishni, hamkorlikni va o'z-o'zini tartibga solishni ta'kidlaydi, bunda talabalar o'z bilimlarini muammolarni hal qilish va tengdoshlar bilan o'zaro aloqalar orqali qurishga rag'batlantiriladi.

Ushbu tadqiqot ikki turdagi ta'lim metodlarining talaba ishtiroki, motivatsiyasi va akademik natijalarga ta'sirini solishtirishni maqsad qilgan. Tadqiqotning maqsadi qaysi o'qitish yondashuvi materialni chuqurroq tushunishga, talabalar ishtirokini oshirishga va akademik natijalarni yaxshilashga samarali ekanligini aniqlashdir. Har ikki metodning ham o'z kuchli va zaif tomonlari bor, shuning uchun har bir metodning samarali bo'lgan kontekstini tushunish o'qituvchilarga turli xil sinf muhitlarida to'g'ri yondashuvni tanlashda yordam berishi mumkin. Avvalgi tadqiqotlar o'qituvchi markazli va o'quvchi markazli yondashuvlarning talaba o'rganishining turli jihatlariga ta'sirini o'rganib chiqdi, ammo haqiqiy sinf muhitlarida ularning taqqosiy samaradorligini tahlil qilish uchun ko'proq tadqiqotlar o'tkazish zarur.

Shu sababli, ushbu tadqiqot o'qituvchi markazli va o'quvchi markazli metodlarning turli fanlar va ta'lim darajalaridagi samaradorligini ko'rsatish orqali bu bo'shliqni to'ldirishni maqsad qiladi. Bu tadqiqot, shuningdek, har bir yondashuv bilan bog'liq muammolar va foydalarni o'rganadi va o'qituvchilar hamda ta'lim siyosatshunoslari uchun amaliy tavsiyalar beradi.

Materiallar va usullar

Ushbu tadqiqot [joylashuv]dagi beshta o'rta maktabda, [oy]dan [oy]gacha bo'lgan olti oy davomida o'tkazildi va jami 200 nafar talaba va 10 o'qituvchi ishtirok etdi. Tadqiqot o'qituvchi markazli va o'quvchi markazli ta'lim metodlarining talaba ishtiroki, akademik yutuqlari va umumiy qoniqishiga ta'sirini solishtirish uchun mo'ljallangan. Aralash metodologiya qo'llanilib, sifatli va miqdoriy ma'lumot to'plash texnikalari ishlatilgan.

Ishtirokchilar

Tadqiqotda turli ijtimoiy qatlamlardan 200 nafar talaba ishtirok etdi, ularning o'rtacha yoshi 14-16 yoshni tashkil qiladi. Talabalar ikki guruhga bo'lingan: birinchi guruh o'qituvchi markazli metodlar orqali o'qitilgan, ikkinchi guruh esa o'quvchi markazli metodlar bilan ta'lim olgan. Talabalar tasodifiy ravishda darslarga joylashtirilgan, bunda bir o'qituvchi o'qituvchi markazli yondashuvni, boshqa o'qituvchi esa o'quvchi markazli yondashuvni qo'llagan.

O'qituvchilar

Tadqiqotda ishtirok etgan 10 o'qituvchining har biri kamida besh yil o'qituvchilik tajribasiga ega bo'lgan. Ushbu o'qituvchilar tadqiqotdan oldin har ikki ta'lim metodida o'qitish bo'yicha tayyorlangan va tasodifiy ravishda o'qituvchi markazli yoki o'quvchi markazli sinflarga taqsimlangan.

Ma'lumot to'plash

Asosiy ma'lumot to'plash usuli o'quvchilarni kuzatish bo'lib, bu ishni malakali tadqiqot yordamchilari bajargan. Kuzatuvchilar talabalar xulq-atvorini, ishtirok darajasini, tengdoshlar bilan o'zaro aloqalarini va o'qituvchilar tomonidan qo'llanilgan o'qitish strategiyalarini qayd etishgan. Kuzatuvlar uch oy davomida o'tkazilib, har bir sinfda kamida besh marta kuzatish amalga oshirilgan. Tadqiqot yakunida talabalar va o'qituvchilarga so'rovnomalar taqdim etilgan. Talabalar so'rovnomasi motivatsiya, ishtirok, va o'quv natijalari kabi jihatlariga e'tibor qaratgan. O'qituvchilar so'rovnomasi talabalarning ishtiroki, faolligi va o'qitish metodlarining samaradorligi haqidagi fikrlarini baholagan. So'rovnomalar miqdoriy Likert shkalasi savollarini va sifatli ochiq savollarni o'z ichiga olgan. Tadqiqotning 20 nafar talabasi va 5 nafar o'qituvchisi bilan yarim strukturalangan suhbatlar o'tkazilgan. Suhbatlar har ikki ta'lim metodining kuchli va zaif tomonlarini tushunishga qaratilgan.

Ma'lumotlarni tahlil qilish

Darslik kuzatishlaridan olingan ma'lumotlar, talabalarning ishtiroki, hamkorlik va tanqidiy fikrlash kabi turli xulq-atvorlarni kategoriyalash uchun kodlash tizimi yordamida tahlil qilingan. So'rovnomalar statistik usullar yordamida tahlil qilingan, shu jumladan, talaba ishtiroki va akademik yutuqlarini ikki guruh o'rtasida solishtirish uchun ta'riflovchi statistikalar va mustaqil t-testlar ishlatilgan. Suhbatlar va ochiq savollarni tahlil qilish tematik tahlil orqali amalga oshirilgan.

Natijalar va muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'quvchi markazli metodlar talabalarning ishtirokini va faoliyatini sezilarli darajada oshirgan, ularning o'qitishdagi o'zaro aloqalari va muammolarni hal qilishga qiziqishlari ko'proq bo'lgan. Akademik

natijalarga kelsak, o'quvchi markazli guruh yuqori darajadagi fikrlash va muammolarni hal qilishni talab qiladigan topshiriqlarda yaxshiroq natijalar ko'rsatgan, o'qituvchi markazli guruh esa xotiraga oid topshiriqlarda ustunlikni qo'lga kiritgan.

Xulosa

Natijalar o'quvchi markazli metodlarning talabalarning ishtiroki va motivatsiyasini kuchaytirishga samarali ekanligini ko'rsatadi. Biroq, o'qituvchi markazli metodlar ham ba'zi asosiy bilimlarni yetkazish va strukturalangan darslarni o'tkazishda muhim rol o'ynaydi. Yaqin kelajakda bu yondashuvlarni birlashtirgan metodlar ta'lim jarayonida eng yaxshi natijalarni ko'rsatishi mumkin.

Adabiyotlar

1. Brookfield, S. D. (2015). *The Skillful Teacher: On Technique, Trust, and Responsiveness in the Classroom*. Jossey-Bass.
2. Niemi, H. (2019). "Faol o'quv metodlari sinflarda: Samaradorlik va muammolar." *Ta'lim Tadqiqotlari Jurnali*, 45(3), 15-26.
3. Weimer, M. (2013). *O'quvchi Markazli Ta'lim: Amaliyotga Yozilgan Beshta Asosiy O'zgarish*. Jossey-Bass.
4. Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Faol O'quv: Sinfda Hayajon Yaratish*. ASHE-ERIC Oliy Ta'lim Hisobotlari.
5. Prince, M. (2004). "Faol o'quv samarali bo'ladimi? Tadqiqotlar sharhi." *Muhandislik Ta'limi Jurnali*, 93(3), 223-231.
6. Biggs, J. & Tang, C. (2011). *Sifatli Ta'limni O'qitish: Talaba Nima Qiladi*. Open University Press.